

En af verdenshistoriens mest berømte transportruter er stadig en monumental **odyssé**

Det er svært at forholde sig til beretningerne om drabelige plyndringer og tørstende karavaner gennem den usbekiske Kyzylkum-ørken, når man selv sidder forholdsvis mageligt og knuger sin halvandenliters vandflaske på bagsædet af en airconditioneret minibus.

Men når der gøres holdt, og man træder ud i den kvælende varme, varer det ikke mange minutter, før man forstår den dødelige alvor, som har været forbundet med at bringe krydderier, silke og andre varer fra Asien til Europa gennem Mellemøsten og Centralasien.

Hvis ikke de hårdt prøvede karavaner mænd og dyr blev svitset af solen eller tørstede ihjel, så for karavanerne vild, når lumske og drillesyge sandbanker ændrede udseende og lokkede alt levende i farlige baghold.

Der kan den dag i dag ofte være flere hundrede kilometer til nærmeste by, og udstyret med håndholdt GPS tænker man på, at det engang kun var stjernerne om natten og solen om dagen, der kunne bruges til navigering, har sandstorme mindst talt ikke været optimale for karavaners succes.

Jeg forestiller mig, hvordan den smalle, hullede asfaltvej på få sekunder forsvinder fuldstændig, og bussens passagerer desperat forsøger at udpege retningen til næste oase, der anno 2008 må være de sporadiske, interimistiske tankstationer.

En sand helt

Min bus gør efter 150 kilometer uden bygninger i syne stop ved en række faldefærdige skure, hvor bliktagene er lemfældigt bøjet, så det ikke regner - undskyld - sander ind i mørket.

En familiefar har oparbejdet en lille nebensgjæft, hvor han sælger benzin til få øre mere pr. liter end hos de etablerede benzinselskaber i byerne. Til gengæld skal han have mundtojet godt spændt fast om en gennemtygget, mørnet plasticslange, der stikker ned i hans private tankbeholdning, for at kunne få suget benzinen op i en mindre reservetank, hvorfra han så fylder 10 liter på ad gangen i kundens tørstende køretøj.

Hans to teenageknægte ser lige så måbende på de blonde passagerer i minibusen, som de stirrer forbløffede på optrinnet, hvor farens få tilbageværende tænder glinser, mens han hostende og prustende spytter de alt andet end velsmagende slurke ud på jorden, så de danner små klumpede plamager i det grå sand.

Jeg tænker, at det ikke kan være en specielt givtig forretning og sender ham respektfulde tanker, da forrige tanks standere var tomte og håndtagene rustet fast engang under Den Kolde Krig.

Uden opofrende mennesker som ham kunne man sagtens ende sine dage som en indtørret daddel et eller andet sted mellem Bukhara og Samarkand.

Vandkatedraler

Skulle det gå så galt, at ens læderdrikkedunk punkterede eller gik tabt, så var der heldigvis opført vitale vandreservoirer med blot 40 kilometers mellemrum. Det var præcis så langt, dyrene kunne gå i den stegende sol, inden de skulle have fyldt depoterne.

Der er ikke mange af disse imponerende bygningsværker tilbage, men enkelte steder kan man besøge genopførte vandkatedraler - eller moskeer om man vil - der på grund af deres kolossale betydning er beæret med så vidunderlige former, at de bestemt kan karakteriseres som arkitektoniske perler.

Udefra er det svært at vurdere bygnings størrelse. Men med en diameter på 25-30 meter er det som at træde ind eller ned i en kølig katedral, hvor kuplen svæver 15 meter over vandoverfladen.

Dette eksemplar er kun for synets skyld. Forhåbentlig. For nede i det grumsede, algefylde vand ligger der både tomme oldåser, cigaretpakker og andet affald. Men efter fire dage uden vand kunne man vel sippe lidt fra modsatte side af bassinet?

Det føles som et knyttnæveslag i solar plexus at træde ud i den sitrende hede igen. Men temperaturforskellen på 20-25 grader er altså også til at tage at føle på.

Inde i den tempererede minibus drømmer jeg om at have været faret vild i 1247 og for den totale opgivelse aner en frelsende kuppel i horisonten. Syv rigtige i lotto er det rene vand i sammenligning.

Sjælens have

Da min luksuriøse nutidskaravane ankommer til Bukhara, måske Silkevejens mest spændende og levende karavaneby, forstår jeg et ældgammelt vers fra Centralasien, der lyder: "Samarkand

Et genopført vandreservoir midt i ørkenen. Selv med masser af vand i rygsækken kan man kun lade sig imponere over arkitekturen og dets vitale funktion få år tilbage.

Markederne i Samarkand og Bukhara skiller sig positivt ud fra mængden. Saffran kan køber for småpenge og teen er i særklasse. Men farverne og duftene kan også nydes alene.

De to knægte morer sig kosteligt over de spøjst udseende turister, der tankede hos deres far.

er skønhed på jord - men Bukhara er sindets skønhed".

Bukhara bejler kraftigt til titlen som Centralasiens helligste by. I århundreder var den komplet afsondret og totalt lukket land for vesterlændinge. Men i det 19. århundrede kom det lille emirat i søgelyset hos imperierne Rusland og England på grund af deres kroniske udvidelsestrang.

Stemningen er som klippet direkte ud fra eventyrene i "1001 nat", og Mir-i Arab-komplekset må være en våd drøm selv for ateister i al sin respektafvingende storhed. Kim Larsen sang engang: Se din by fra tårnets top". Den synger de lokale troubadourer om Kalyan-minaretten, der med sine 46 meter hører

hjemme blandt de højeste i verden.

Samarkand er bestemt også mange timers kørsel på støvede strækninger værd. Gennem tiderne er byen blevet kaldt for "Verdensspejlet", "Sjælens have", "Islams juvel" og "Østens perle", hvilket man for alvor forstår, når man har set en solnedgang smyge sig som en kælen kat mellem de tre bjergtagende bygningsværker, der kaldes Registan og udgør Samarkand og måske hele Centralasiens stædigt pumpende hjerte.

TEKST OG FOTO: SIMON STAUN
sim@fyens.dk

Guri-Mir betyder "Emirens gravkammer". Mausolæet i Samarkand er opført af Timur Lenk, der selv blev begravet der i 1405. Bygningerne er præget af en blanding af arabisk og persisk stil.

SILKEVEJEN

Silkevejsbyer som Bukhara og Samarkand er omgærdet af myter og har en særlig klang blandt rejsende. Efter Sovjetunionens fald er det igen blevet muligt at opleve en af verdens ellers mest afsondrede egne i det store Centralasiatiske sletteland.

KORT: MIKKEL DAMSGAARD PETERSEN

Silkevejen eller Silkeruten er en række handels- og kulturelle rejseruter, der var centrale for den kulturelle interaktion for flere regioner i Asien og betydningsfuld i forbindelsen mellem Asien og det europæiske kontinent.

Både handlende, pilgrimme, munke, nomader og soldater lige fra Kina til Middelhavet har benyttet ruten gennem århundreder.

Geografisk strækker ruten sig mellem Xi'an i Kina til Rom i Italien og har ifølge historikere haft

stor betydning for udviklingen af den moderne verden.

Den første person, der anvendte beskrivelsen "Silkevejen" var den tyske geograf Ferdinand von Richthofen i 1877.

Flere danske rejseselskaber arrangerer rejser til Silkevejen. Bl.a. Penguin Travels. Prisen for en 10-14 dages rejse i regionen og alle de centrale byer koster fra ca. 12.000 kroner og opefter.

Denne rejse var privat finansieret.

Mit kongerige for et glas vand ...

Efterladt midt på Silkevejen uden kompas

Vandflasken er for længst tom, og jeg har kun gået en halv time i den bagende sol. Jeg ville med glæde bytte mit fladskærmsfernsyn for en kold bajer nu. Solen stikker i øjnene og tvinger dem sammen.

Min sirligt sortede frimærke- og møntsamling kunne sagtens indlases til et glas kølig juice.

Sandet river i huden som var det kløerne på en vild hund. Min elskede pladesamling for et lille bitte glas ynkligt mælk.

Efter få timer er jeg fortvivlet og fordehydreret til at begribe min situation.

Harde jeg haft alle mine fotoalbummer med billeder fra konfirmationer, fødselsdage og juleaftner i rygsækken, var det et godt bytte for et fingerbøl med lukket brødvand.

Hvis ikke man er i stand til at mindes, hvad er minderne så værd?

Jeg vågner op på bagsædet af minibusen smurt ind i sved.

Stikker hånden ned og fisker en halvandenliters flaske op med vand.

Jeg sluger en halv liter og fryder mig over, at jeg ikke én eneste gang i mit liv har måttet tørste for alvor ...

Simon Staun

- under indtryk af den lange og varme busrejse.